

KOKKUVÕTE aineõpetajate ühenduste esindajatega 23.01.2020 toimunud arutelust riiklike õppekavade arendamise teemal.

A. Ettepanekud üldosade põhimõtete ajakohastamiseks (rohelistel taustal) ja õpetajate ühenduste pakutud lahendused, KUIDAS neid ettepanekuid ellu viia.

A1. Kooli õppekava tähtsus peab suurenema ning õpetaja ja kool peavad saama suuremat otsustusõigust õppe korraldamises nüüdisaegsel viisil.

- Koolis tuleb oma õppekavaarendustööle rohkem tähelepanu pöörata ja koolil peab olema oma suund, visioon, arengukava. Riik peab seda pidevalt meelde tuletama. Kooli õppekavaarendus on pidev protsess ja tegevus, mitte projekt mitme aasta järel.
- Suurendada õpetajate üldist teadmiskust kooli õppekava arendamise võimalustest, et see ei sõltuks üksnes juhi pädevusest või sellest, kuidas juht info edastab ja vahendab.
- Saavutada kooli õppekava arendamise terviklikkus, mitte nii, et eri kooliastmete arendamisega tegelevad erinevad õpetajad.
- Riiklik õppekava peab olema kirjeldatud raamistikuna ja piisavalt üldiselt, mitte liialt ainekeskselt.
- Kui riiklik õppekava määrab minimaalselt kohustuslikud õpitulemused, siis kool saab lisada oma sisu.
- Riiklik õppekava ei tohi olla ülepaistatud ja kooli jaoks kinni kirjutatud.
- Anda vabaks õppeainete nädalatundide arvud, sest tunnijaotusplaan annab praegu vähe võimalusi ja vabadust.
- Koolil on juba praegu võimalus valida, millal alustada nt võõrkeelet või muu aine õpetamist või millele anda täiendavat tundide mahtu ja see võimalus peab alles jääma. Õpetajal peaks olema rohkem aega ehk väiksem koormus (õppeainete diferentseeritud),
- Kooli õppekavas peab olema võimalus määratleda VÕTA rakendamine mingi kursuse arvestamiseks.
- Lisarahastus selleks, et kool saaks pakkuda valikkursuseid ja toetada piirkondlikku eripära, kuid mitte kunstlikult kooli nõelus hoida (see on ikkagi pidaja küsimus)
- Säilitada koolide omandiõiguse paljusus ja võrdväärsed rahastamisalused – munitsipaalkool vs riigikool ja erakool;
- Igas koolis peab olema tagatud igakülgset kõrgel tasemel tehnoloogiat.

A2. Üldhariduse siht peab olema

- 1) hoida ja toetada lapse loomulikku õpihuvi;
- 2) vähendada madala haridustasemega noorte arvu;
- 3) luua sidus, turvaline ja üleminekuid toetav paindlik raamistik õppimise ja õpetamise korraldamiseks;
- 4) luua võimalused vanemate aktiivsemaks kaasamiseks oma lapse arengu toetamiseks.

- Üldhariduse sihte saab saavutada ja neid tuleb hoida kooli tasandil, seega on õpetajatele sisekoolitused väga olulised.
- **Õpihuvi kujundamine sõltub** õpetaja professionaalsusest ja algab toetavast õpikeskkonnast ning koostööst õhkkonnast ja sobiva raskusega väljakutsete esitamisest õppijatele st mitte liiga rasked või liiga kerged ülesanded
- Õpetaja peab suutma kaasata õpilase õpiülesannete loomisse, sest siis võtab õpilane ka suurema vastutuse, püüab hästi ellu viia.
- Õpetaja peab arvestama laste huvide ja hobidega, aitama õppijal luua seoseid teiste ainetega, sest õpihuvi tekib siis, kui laps saab aru, miks ta õpib ainet, sh peab korraldama süsteemselt lõimingu teiste ainetega ja praktilise eluga.
- Täiskasvanud õppija puhul aitab töö ja koolielu sidumine/toetamine.
- Vajalik on koolist **väljalangemist ennetav** tegevus, sh lapsevanemate toetamine + kliinilise psühholoogi tugi.
- Varakult tuleb alustada karjääriõppega, eelkutseõppega ja pärast III kooliastet suunata õpilane vastavalt võimetele kutseharidusse, see on seotud ka kutsehariduse maine tõstmisega

- Eraldada piisavad rahalised vahendid tugispetsialistide kaasamiseks.
- Vähendada on vaja ainemahtusid 7. klassis, kuna ealised arengud ei soodusta suurtes kogustes uute teadmiste omandamist.
- Tasemerühmades õpetamine võimaldab paremini arvestada õppijate individuaalsust, võimeid ja õpihuvi.
- **Lastevanemate kaasamisel** peab lähtuma sellest, et kui kool tahab midagi vanematelt, peab kool ka ise liikuma vanemale lähemale. Saavutada/ tagada vanemate usaldus kooli suhtes ja sõlmida ühised kokkulepped kohe, kui laps tuleb kooli mistahes klassi, nt Narvas on lastevanemate akadeemia Kolledži eestvedamisel;
- Vajalik on ühiskonna hoiak ja avalik sõnum, et lapsevanem saab kooli usaldada, et kool on õppimise kogukond ja lapsevanem selle kogukonna liige. Riik saab teavitada, kommunikeerida, millised on ootused lapsevanematele.
- Koos koolivalmidega tuleb juba lasteaiast anda ka sõnum, et ka koolis on lastevanemate aktiivsus ja koostöövalmidus oluline, mitte ainult nõudmised.
- Vanema informeerimine ja toetamine nt kooli kodulehel antakse vanemale juhised, kuidas alustada e-kirja kooli pöördumiseks; nt tutvustada ja selgitada nüüdisaegset õpetamist ja õpetamisviise; nt kuidas teadvustada oma lapse probleeme ja otsida abi
- Koolidel mõelda välja, millega motiveerida lapsevanemaid koosolekutel ja ka arenguevestlustel osalema, kui nt praegu tuleb koosolekule ca 15% vanemaid
- Arenguevestlused peavad olema sisukad ja andma koolile ka nii õpilase kui ka lapsevanema tagasisidet. See tõstab vanemate vastutust.
- Kehvemale vanematele määrab vald mentori, kes abistab laste kasvatamisel (kui kaotab ära õpilaskodud).
- Klassijuhataja roll vajab suurendamist ja kooli koostöö KOV tasandi sotsiaaltöötajaga, sest õpetaja ei jõua sotsiaalprobleemidega tegeleda. (On isegi klassijuhatajaid, kes on valmis lapsevanematega parema kontakti ja kodudest ülevaate saamiseks õpilaste kodusid külastama. Linnakooli suurklassi ja maakooli väikeklassi puhul on siin aga väga suur erinevus.)
- Õpetajale on väga vaja **asjakohaseid ja loovaid õppematerjale**, sest olemasolevad on metoodiliselt vananenud.
- Vajalik on riiklik õppematerjalide hange koos tulemuste kvaliteedi hindamisega, nagu IT valdkonnas on Tartu Ülikool teinud. See, et erasektor koostab õppematerjale, ei tööta, sest erasektor pole huvitatud õppe sisu metoodilisest arendamisest ega ole nõus muutma õppematerjali vastavalt retsensioonile, sest see on kulukas.
- Vaja on kuulutada välja konkursse õpetajatele, et nad saaks oma parimad kogemused materjalideks vormida ja anda selleks õpetajatele konkreetsed lähtetingimused.
- Õppematerjale võib tellida ka aineühendustelt või küsida ühenduselt lisaks retsensioonile nn riiklik kvaliteedimärk (st võiks olla õigus anda oma soovitus ehk kvaliteedimärk, aga mitte kohustus).
- Igale uuele **õpetajale tuleb koolis määrata mentor**. See toetab ka õpetajaameti jätkusuutlikkust.

A3. Üldhariduses tuleb õppe kavandamisel senisest enam arvestada neid **oskusi**, mida õpilane on **omandanud** väljaspool kooli, sh **mitteformaalses** õppes.

- Arvestamise eeldus on see, et õpetaja peab teadma, et õpilane tegeleb hobiga. Selleks saaks luua digipäeviku (või e-kooli võimaluse), mida nii formaal- kui mitteformaalhariduses täidetakse. Sellisel juhul ei pea õpetaja infot küsima või õpilane/lapsevanem seda kooli tooma.
- Tõsta on vaja aineõpetajate teadlikkust sellise arvestamise võimalustest.
- Koolis tuleb leppida kokku, mida teha õpilastega, kes ei pea osalema õppetunnis mis on tunniplaanis päeva keskel - kus ta viibib ja kes tagab turvalisuse?
- Pigem kasutada III kooliastmes ja gümnaasiumis, sest I-II kooliastmes tekib turvalisuse küsimus ja olulised õpitulemused omandatakse siiski koolis, ainetundides.

- Arvestamine on ka see, kui õpilasele antakse ainetunnis võimalus silma paista enda suuremate teadmiste- oskustega, mis ta on omandanud tegeledes hobiga .
- Sellist arvestamist on võimalik rakendada koolis kasutatavate hindamisinstrumentide kaudu – kui oleme võimeline hindama, siis arvestamine pole probleem. Lihtsalt huvikoolidest saadavate tunnistuste/õiendite põhjal arvestamine ei toimi, kui õpitulemused pole läbi räägitud.
- Arvestamine peab olema ainespetsiifiline, kokku lepitud õpetajaga, mis osa tööst arvestada.
- Spordis on olemas digitaalne liikumispäevik, kuhu nii huvikool kui kool sisestavad õpilaste treeningu tulemused, võistlustel osalemise. Õpetaja ei pea end koormama info otsimisega eraldi.
- Arvestamist (muusika, kunst, liikumine) tuleb käsitleda juhtumipõhiselt, individuaalselt: lapsevanem/õpilane esitab arvestamise taotluse ning kooliga lepitakse kokku tingimused, mida ja kuidas arvestatakse.
- Keskmine õpetaja peaks rõõmustama sellise paindliku võimaluse üle.

A4. Üldhariduskoolis on võimalused kaasava hariduse rakendamiseks erinevate vajadustega õpilastele.

- Õpetajale on vaja tugispetsialisti või abiõpetajat kõrvale, vajadusel ka meditsiinilisi nõuandeid.
- Peab olema võimalus andekatele õpilastele pakkuda valikaineid õppimise süvendamiseks.
- Õpetaja peab õppima õpet diferentseerima ja erivajadusi varakult märkama, st suurendamist vajab õpetaja pädevus, sh ainespetsiifiliselt, eriti andekate õpilaste toetamiseks.
- Luua suuremad ja vabamad võimalused individuaalse õppe rakendamiseks.
- Koolid peavad hakkama lähtuma sellest, et tugipersonal pole mitte isik, vaid roll.
- Aitab tihe koostöö lapsevanemaga.
- Säilitada tuleb HEV koolid.
- Luua võimalused, et nn lihtsam HEV laps saaks õppida tavakoolis, kus võivad olla nt HEV osakonnad.
- Peab looma võimalused selleks, et saaks ja peaks koolis pöörata suuremat tähelepanu ka andekatele ja tema tugevustega arvestamisele.
- Jagada õpilased väiksematesse gruppidesse.
- Tugispetsialistid ja haridustehnoloogid peavad olema KOVis sama kõrgelt tasustatud kui õpetajad.

A5. Üldhariduskoolis kaasatakse õppe kavandamisse erinevad huvigrupid väljastpoolt kooli.

- Autonoomse kooli eelis ja võimalus on kujundada oma **kooli identiteet**, mille annab **kogukond**. Nt Kihnu kool. Õpilased hakkavad kandma kooli eripära, mis on õppekasvatuse üks osa ja mh ka kultuuri- ja keeleväärtuse hoidmine.
- Kaasamine saab toimuda piirkondlikust vajadusest lähtuvalt (nt ettevõtjad selles piirkonnas) ja õpetaja eestvedamisel oma ainekavast lähtuvalt.
- Koolis määratleda ära huvigrupid: mitteformaalse hariduse esindajad, lapsevanemad, koolipidajad, ettevõtjad, st terve kogukond.
- Hakata aru saama, et mitteformaalne õpe on selleks parim võimalus.
- Luua arendusjuhi vm ametikohad, kes koordineerib koolis eri huvigruppide esindajatest toetusrühmi, nt hoolekogud, vilistlased, MTÜd, ettevõtete kaasamine õppetöösse jms
- Koolis peab kujunema süsteemseks eri elukutsete tutvustamine, koostöö erinevate asutustega, ettevõtetega, lapsevanemate kaasamine, ümarlauad, koostöö planeerimine.

A6. Üldhariduses suurendatakse õppija vastutust oma õpingute eest.

- Selgitada riigi ja kooli tasandil lapsevanemale, et ta ei võtaks lapselt vastutust ära oma õppimise eest. Nt eKooli lapsevanem jälgib, tuletab lapsele meelde, halvimal juhul teeb ise ära.
- Koolid peavad hakkama pöörama rohkem tähelepanu erinevatele võimalustele:
 - projektipõhised ülesanded ja ettevõtlikkus
 - väärtuskasvatus
 - kujundav hindamine ja arusaam, miks ma midagi õpin
 - positiivse eduelamuse pakkumine, mis toob kaasa enesehinnangu tõusu.

- Anda võimalus õpilastele vastutust võtta nt iseõppimise päevade kujul (Audentes, Rocca al Mare Kool). Üks päev nädalas iseõppimiseks on ka HEV lapsele jõukohane, kuid tal ei tohi olla liiga palju ülesandeid.
- Seni levinud karistusmetoodika asemel hakata koolis kasutama eesmärgistamise metoodikat.
- Kehtestada ka riiklikus õppekavas reeglid, mis toetaksid kooli (nt järelvastamise/-õppimise kord), ennastjuhtiva õppija arendamiseks koolitused õpetajate koolitussüsteemi osana.
- Õppida erakoolidelt, kuidas toimib õpilase eneseanalüüs (kuidas tundus, kas raske, koostöö kaaslastega), mis on hästi seostatud digiõppega.
- Saada aru, et kui õpilasele aine vajadust „müüa“ ei suuda, siis õpilane ka ei õpi ega võta vastutust. Õpetaja sõna pole enam autoriteet.
- Õpetaja peab süvenema ainekavasse ja selle põhjal mõtestama õpitegevused.

A7. Hindamissüsteem on õpilase arengut toetav, mh võimaldab arvestada ka väljaspool kooli omandatud oskusi.

- Hakata koolis ükskord aru saama, et arengut toetav tagasiside ja kaasav hindamine (õpilane saab aru, kuidas sooritust hinnatakse ja hindab end ka ise) on kõigis ainetes olulisem.
- Tuleb hakata rakendama kohustust kaasata õpilane ise hindamisprotsessi sh teavitada hindamispõhimõtetest ja hinde saamise kriteeriumidest, enese ja kaaslaste tulemuse hindamise eesmärkidest ja kasulikkusest, selgitada eesmärke ja oodatavaid õpitulemusi, kaasata tunnis/projektitöös õpilasi eksperdi/õpetajana/hindajana
- Õpetaja saab juba täna hinnata lisatööd ja anda sellele väärtust, individualiseeritud ülesanded.
- Koostada riiklikult hindamismaterjalid põhiteemade hindamise erinevate võimaluste kohta, mis aitab õpetaja aega kokku hoida.

Täiendavad kommentaarid:

- Juba praegune RÕK ei piira koolidel autonoomsuse kasutamist, pigem tahtmise küsimus ja sageli jääb puudu otsustus- ja vastutusjulgusest kooli tasandil.
- Mistahes viisil õpet ka korraldatakse, õppijad peavad baastadmised omandama.
- Konkurents paneb pingutama ja pered juba kolivad koolide pärast. Hea praktika, mis on rakendunud, võrdub heade õpetajatega.
- Kui kool katsetab midagi, siis võiks olla mingi preemia või boonus.
- Täna on ainepõhiselt paindlikkus erinev, nt võõrkeelte õpetamiseks on paindlikkus piisav kooli tasandil, aga teiste ainete osas on paindlikkust vähem.
- Üks arvamus kõlas, et õppe sisu põhikooli tasemel peaks jääma õppekavasse kirjeldatud, sest on näiteid selle kohta, kui erinevad on koolide nõudmised õpilastele.
- Kuni õpilase puhul pedagoogilised võtted töötavad ja aitavad, saab kaasavat haridust rakendada.
- Põhikooli lõpus peaks säilima riiklikud tasemeeksamid.
- Kui hakatakse rakendama individuaalset hindamist, siis tuleb õigusaktidest kaotada lävendipõhisus.
- Arendada välja õpianalüütiline süsteem – tehisintellekt, mis toetab õpilase hindamist (võimaldab võrrelda õpilase enda tekkinud keskmist hinnet, võrrelda õpigrupiga jne).

B. Ettepanekud õppekorralduse ajakohastamiseks (sinisel taustal) ja õpetajate ühenduste pakutud lahendused, KUIDAS ettepanekuid saavutada.

B1. I kooliastmes peab õppe korraldamisel arvesse võtma seda stardikohta, mille laps on lasteaiast saanud.

- Arvesse võtmise eelduseks on kooli ja lasteaiatihedam koostöö. See on lihtsam väikestes kohtades, kus üks lasteaiarühm sisulisel jätkab ühes klassis õppimist.
- Töötada välja sidus alushariduse ja I kooliastme õppekava (nt praegu lasteaias peab 6-7 aastane oskama lugeda 2-silbilisi sõnu, aga I klassis peab juba suutma lugeda tööjuhiseid.)
- Koolivalmiduskaart peab andma informatsiooni lapse arengust selleks, et I klassis saaks klassiõpetaja korraldada õpet tasemerühmadena lähtuvalt õpilase võimetest ja tema vajalikul määral toetamiseks nt oskab lugeda/ei oska, mil määral oskab arvutada, mida teab kodukoha loodusest jm.

<ul style="list-style-type: none"> • Vaja on abiõpetajaid, kes aitavad nõ erinevate teadmistega õppijaid ja korraldada individualiseeritud ja diferentseeritud õpet, kui tasemerühmade moodustamine ei ole võimalik. • Õpetajal peavad olema juhendmaterjalid erineval tasemel laste arendamiseks ja kujundavaks hindamiseks. • Pöörata suuremat tähelepanu sotsiaalsetele oskustele muude koolivalmiduse kriteeriumide hulgas. Kooliküpsuse üks näitaja peab olema piisav sotsialiseerumine ning last kes ei ole sotsiaalselt kooliküps, ei tohiks lubada veel kooli. • Last tuleb arendada tema individuaalsest tasemest lähtudes ja arengu tulemused peavad lapsega kaasa käima. Selleks on vaja lahendada isikuandmete kasutamise seotud probleemid.
<p>B2. III kooliastmes peab olema õppe korraldamisel aega, et pakkuda õpilastele valikuvõimalusi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Riiklikus õppekavas suurendada kooli võimalusi pakkuda valikaineid. • Huviharidus, aine- ja huviringid pakuvad valikuid, mitte formaalõpe. • Soodustada ka tasuta ringides käimist, et õppija huve arendada. • Valikuid saab pakkuda huvitegevuse ja -hariduse kaudu. Selleks tuleb pakkuda tasuta huviharidust rohkem koolide juures. • Kui huviharidusega kaetakse mingeid ainevaldkondi, teemasid või saavutatakse õpitulemused, tekib formaalõppesse aega. • Ühtluskool peab olema põhikooli lõpuni, ei ole vaja nii palju valikuid selles vanuseastmes. • Oluline on anda hea ülevaade karjäärivalikutest. • Rohkem leida üles valik aineõppe sees – teemad, projektid, õppe korraldamise viisid jmt.
<p>B3. Gümnaasiumi kohustuslike ja valikkursuste maht peab võimaldama õpilastele senisest enama valikuid.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilane valib kooli ja õppesuuna, uurimistööteema - see on juba võimalus ja rohkem valikuid pole vaja. • Ühtlustada valikkursused üle Eesti, et tagada võrdsed võimalused. • Aineühendused ei ole väga nõus oma ainet vähendama, et anda valikkursustele ruumi. Lahendus on ainekava maht. • Võimalik oleks teha lühendatud mahus õppeaineid, et õpilasel oleks võimalik tutvuda eri valdkondadega. • Kaks varianti: suuremad koolid või väiksem üldainete maht.
<p>B4. Gümnasistil peab olema võimalus läbida õpingud paindlikuma aja jooksul võrreldes nominaalajaga.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kehtestada regulatsioon, et kui õpilasel jääb aasta vahele, ei pea jätkama täiskasvanute koolis, vaid saab jätkata samas gümnaasiumis, respektseerida, et gümnasist võib läbida õppekava nt 2-6 aastaga, arvestada erandeid. • Võib rakendada kursuste süsteemi, nagu on ülikoolis – õpilane teab, millised ained ja millises mahus tuleb lõpetamiseks läbida. Kõrvalt saab võtta ka ülikooli või kutsekooli aineid. • Kui gümnaasium on põhikoolist eraldi, siis saab teha paindlikumalt. Koos põhikooliga on ohud ja seepärast ilmselt peaks kõik gümnaasiumid eraldama põhikoolist. Gümnasist saab läbida gümnaasiumi 6 või 2 aastaga. Kool annab selleks võimaluse.
<p>Täiendavad kommentaarid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kooliks stardikohta aitaks kujundada kohustuslik eelkool. • Pigem on liiga palju valikaineid • Valikuid on juba praegu piisavalt, kui ikka üldse koolis pakutav ei sobi, on võimalus vahetada kooli. • See pole praegu kusagil kirjas, et peab läbima 3 aastaga gümnaasiumi. Kommentaar: PGS § 2 lõige 2 kehtestab nominaalajaks gümnaasiumis kolm aastat. • Põhjendatult saab kool seda võimalust juba täna pakkuda individuaalse õppekavaga, kuigi koolis on paindlikku õppeaega pisut raske korraldada. Seda saab teha kooli enda õppekava kehtivuse vältel. Pärast kooli õppekava muudatust võivad nõuded muutuda.

C. Ettepanekud õpitulemuste ajakohastamise kohta (roosal taustal) ning õpetajate ühenduste arvamused ettepaneku rakendamise kohta kaasnevate **positiivsete mõjude ☺ ning **võimalike riskide** => kohta.**

C1. Õpitulemused võimaldavad

- omandada baasteadmised,
- anda arengut toetavat tagasisidet,
- kujundada ainevaldkonnapädevust,
- seostada õpet alusväärtuste ja üldpädevustega,
- tähtsustada eesti keelt ja kultuuri,
- omandada digioskusi.

- ☺ Kõik sihid on vajalikud
- ☺ Digioskused kõikides õppeainetes arendavad õppijate võimalusi
- ☺ Regulaarne revideerimine õpitulemuste ajakohastamises on vajalik.
- ☺ Baasteadmised ja alusväärtused peavad jääma.
- ☺ Eksimine on lubatud ja vigadest õppimine on loomulik osa õppeprotsessist.
- ☺ Hoiab õpimotivatsiooni.
- ☺ Koolivahetus on lihtne.
- ☺ Tagame hariduse miinimumkvaliteedi ja kujuneb ühtne haridustase igale õpilasele
- ☺ Arengut toetav tagasiside on oluline, et lapsevanem saaks põhjaliku vastuse lapse arengust.

- ⇒ eesti kultuuri kadumine – noored ei oska eesti keelt enam, inglise keel mõjutab palju, kuna tegeleme palju muukeelsete õpilastega, siis ei tohi ära unustada eesti kodukeelega õppija eesti keelt;
- ⇒ rahvuslik käsitöö jms peab säilima – ei tohi ära kaotada eesti rahvatraditsioone
- ⇒ teadusartikleid peab praegu avaldama ainult inglise keeles ja need jäävad meie õpetajatele kättesaamatuiks, aga vaja oleks, et õpetajad oleksid kursis meie endi haridusteadustega
- ⇒ arengut toetava tagasiside andmine on õpetajale väga ajamahukas, ei jõua 100% olla täiuslik. Eriti ajamahukas on kirjalik tagasiside, kuid see jõuab paremini kohale. Selleks, et lapsevanem seda loeks ja mõistaks, on vaja tõsta lapsevanema teadlikkust
- ⇒ tagasisidet ei kavandata tunni sees kui õppeprotsessi osa.
- ⇒ maksimumi ei saa hinnata – ei saa panna õpilasele hindeks 7 5 palli skaalas.
- ⇒ lävend võiks olla vahemik, mitte punkt. Kas 50% lävend on piisav baasteadmiste omandamiseks?.
- ⇒ kui digioskused on õppekavas hajutatud ja kõik õpetajad peavad neid arendama, siis see ei anna tulemust: peab olema korralik varustus, riistvara; eraldi õpetaja – arvutiõpetus näiteks
- ⇒ kõik õpetajad ei ole kaasa läinud digioskuste arendamisega
- ⇒ digioskuste arendamiseks pole ressursi, vahendeid ja õpetajatel oskusi. Ainevaldkonna sidusus digitaalsusega võib olla madal. Ja tahvel ning arvuti ei ühildu sarnaselt. Olulised oleks ühesugused õppevahendid. (Kui riigil on ootus digipädevuste suurendamiseks, siis peab riik looma ressursi, mis tagab miinimumnõuete täitmise.)

C2. Õpitulemused kirjeldatakse senisest suuremal üldistusastmel ja avatumalt

- ☺ Määruses üldstatult võimaldab õppija vajadusest lähtuvat individualiseerimist
- ☺ Annab vabaduse õpetajatele ja paindlikkuse
- ☺ See on positiivne
- ☺ Õpetajal on suurem tõlgendamisevõimalus vastavalt õpilaste arengule ja huvidele

- ⇒ see eeldab täpsemat õppeprotsessi kirjeldust kõrvale
- ⇒ vajalik on fikseerida elementaarne baas
- ⇒ mingid osaoskused võivad jääda omandamata;

- ⇒ raskendab üleminekut ühest koolist teise ehk pole selge, mis on omandatud, mis omandata; erinevad hindamissüsteemid jms
- ⇒ koolil on liiga palju tõlgendamisvõimalusi
- ⇒ kaldutakse äärmustesse - mõni õpetab liiga palju, teine vähe, tulemuseks õpihuvi vähenemine mõlemal juhul
- ⇒ suureneb pealiskaudsus
- ⇒ see on negatiivne, sest kvaliteedi tagamiseks on vaja konkreetsust. Ebamäärasus ja üldistatus ei anna kvaliteedi kohta tagasisidet (oskab üldiselt lugeda). Saame määratleda lävenditega – nt ühel õppetasel peab oskama seda, teisel seda. Aineühendus peab kandma hoolt, et tulemus on kirjeldatud konkreetselt ja tänapäevaselt.
- ⇒ Vrd kas väga autonoomne õpetaja on hea? Nt õpetaja otsustab, et talle arvutid ei meeldi, digi ei õpeta!
- ⇒ eri hindamissüsteemide puhul on koolivahetus keeruline (kujundav vs numbriline, vaja teada, mida kool teeb koolivahetuse korral – vaja riiklikult kokku leppida; kas uuel koolil on õigus nõuda numbrit, kui enne oli kujundav hindamine).

C3. Õpitulemused täpsustatakse hindamiskriteeriumidena, mis võimaldab anda individuaalsusest lähtuvat tagasisidet

☺ annab täpsemad juhised

☺ võimaldab hinnata konkreetselt, suur tugi õpetajale, kasu ka õpilasele, Annab ettekujutuse ka lapsevanemale nõudmistest

☺ laps saab ka ise hinnata ja õpetaja vaid vaatab üle. Ka 3. klassis on hindamismaatriksi kasutamine võimalik ja töötab.

- ⇒ need peavad olema juba õppeprotsessi kirjelduses, kus minimaalne baas on kirjeldatud
- ⇒ individuaalsusega arvestatakse vähem
- ⇒ üleminekut järgmisele kooliastmele tuleks siluda. Vbl kasutada oskusainetes kujundavat hindamiskogu põhikooli vältel.

Täiendavad kommentaarid:

- Rahastamine peab võimaldama teha eesti keele tundi gruppides. Inglise keelt on rohkem ainekavas kui eesti keelt + üha enam domineerib ingliskeelne keskkond.
- Õpetajad peavad mõisteid ühtselt mõistma – mis on hindamiskriteeriumid, õppeprotsessi kirjeldus jne.

D. Kavandatavad arendused

Osalenute arvates arendused üldiselt toetavad õpetajate ühenduste ootusi rakendada õppimist ja õpetamist nüüdisaegselt, sest

- paljut kavandatust koolid praktiliselt juba rakendavad;
- kui arutelus esile toodud ohtudele tähelepanu pööratakse ja riske maandatakse, võib saada päris hea tulemuse.

Üldise ohukohana, mis võib kavandatavaid arendusi takistada, kirjeldati seda, et

- paberil kõik ilus, aga mure, kas jätkub inimesi ja materiaalseid võimalusi neid rakendada.
- eri valdkonnad nõuavad eri ressursse – nt liikumine, tehnoloogia on seotud suurema ohuteguriga kui koorilaul.
- arendusteks, muutusteks on vaja aga ressursi.
- õpetajate ühendused ei peaks olema professionaalsed projektkirjutajad ja tegutsema õhinapõhiselt, sest inimesed väsivad. Taotluskriteeriumid peaks olema inimsõbralikud, vähem bürokraatlikud.